

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Bergvretenskolan i Enköpings
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Bergvretenskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Bergvretensskolan i Enköpings kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 6 maj 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:6220) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Bergvretenskolan i Enköpings kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att det skiljer sig åt mellan ämnen och stadier om lärare medvetet använder läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang, främja progression i elevernas lärande och stärka deras ämnesintresse i de teoretiska ämnena.

I intervjuer med såväl elever som lärare framkommer att eleverna använder relevanta läroböcker och andra läromedel i de flesta teoretiska ämnen, men att det förekommer att lärare i brist på tillgång utgår från andra lärverktyg. I ämnet teknik på högstadiet baserar lärare exempelvis sin undervisning främst på kopior och uppgifter från ett arbetsmaterial. Lärare på lågstadiet berättar att de inte har någon lärobok i ämnet teknik, men att de använder sig av ett digitalt verktyg som kommunen tagit fram och tillhandahåller. I ämnet svenska finns heller ingen lärobok. Enligt eleverna utgår undervisningen i ämnet svenska på högstadiet främst ifrån filmer, tilldelade arbetsuppgifter och länkar som läraren tillhandahåller digitalt.

Det finns även en del äldre läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen på högstadiet som utgår ifrån Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11). I intervju med lärare framkommer att det inte förekommer några faktafel i läroböckerna men däremot finns det områden som saknas. I samtliga intervjuer uppger lärarna att eleverna har tillgång till egna läroböcker i ämnen där lärobok används. I samhällsorienterande och naturorienterande ämnen finns klassuppsättningar av läroböcker som elever har tillgång till då de läser ämnet. Genom att lärarna samplanerar när respektive ämne ska läsas i de olika klasserna så har eleverna tillgång till de läroböcker som de behöver.

I samtliga intervjuer framkommer att lärarna arbetar medvetet för att stärka och utveckla elevernas läsförmåga och lässtrategier. Något som förekommer på alla stadier är gemensam högläsning i helklass där lärarna stämmer av att eleverna förstått innebörden i det som de läser och lärarna för samtal med eleverna om det lästa. Andra exempel är att lärare och elever först läser tillsammans och arbetar med begrepp och att eleverna därefter läser i par eller enskilt. Eleverna får även träna sin läsförmåga genom stafettläsning, arbete med instuderingsfrågor samt översättning av ord eller text. En lärare berättar att läroboken i svenska på lågstadiet är uppbyggd så att eleverna på ett naturligt sätt tränar lässtrategier såsom att läsa på raderna, mellan raderna och bortom raderna. En annan lärare uppger i intervjun att svenska ingår i alla ämnen och att samtliga lärare på skolan har ansvar för att eleverna får möjlighet att öva sin läsförmåga. Rektorn uppger att de har arbetat med språkutvecklande arbetssätt på skolan och att lärarna tagit till sig av det. Dock uppger elever i intervju att de i flera ämnen får använda läroboken alltför sällan och att de i stället

arbetar med andra digitala läromedel och lärverktyg. I intervjuer med lärare framkommer att de flesta lärare använder läroboken på något vis i stort sett varje lektion, men att det även finns lärare på högstadiet som medvetet väljer att inte använda läroboken lika frekvent i sin undervisning utan i stället väljer andra läromedel och lärverktyg. Förklaringar till det är bland annat att läraren vill variera undervisningen, anpassa efter elevernas behov samt komplettera med det som läroböckerna inte behandlar.

Det framgår av intervjuer att de flesta lärare inte har diskuterat eller identifierat någon skillnad mellan hur flickor och pojkar läser och tar till sig av innehållet i tryckta läroböcker. En lärare har dock noterat att det verkar finnas en något större vilja hos flickorna att läsa själva. I intervju med rektorn framkommer att det finns skillnader i resultat mellan flickor och pojkar men att de inte tittat på det i relation till läromedel utifrån ett könsperspektiv.

Vidare framkommer att läroböcker och andra läromedel utgör en stomme i undervisningen för flertalet lärare och används på ett sätt som skapar sammanhang, ämnesintresse och progression. Lärare på lågstadiet beskriver exempelvis i intervju att läroböckerna är uppbyggda så att teoretiskt arbete varvas med praktiskt samtidigt som elevernas nyfikenhet och intresse bland annat väcks genom att läroboken innefattar små berättelser. Ett annat exempel är att lärare på mellanstadiet uppger att läroböckerna i samhällsorienterande ämnen är tilltalande för eleverna, skapar god grund för gemensam läsning och diskussioner om lärobokens innehåll. Lärare på högstadiet beskriver att läroböckerna bidrar till att skapa en röd tråd i undervisningen samt att tydliggöra för eleverna hur olika delar av ett ämne hänger samman. Lärare från samtliga stadier uppger också att läroboken minskar deras egen arbetsbörda eftersom de slipper leta och skapa eget material. Utöver det uppger lärare i förskoleklass, lågstadiet och mellanstadiet att lärarhandledningar finns att tillgå i samtliga ämnen medan lärare på högstadiet uppger att det finns i några få ämnen. Flera lärare berättar att de använder sig av lärarhandledningar till läroböckerna för att få tips och råd om hur läroböckerna ska användas för att utveckla elevers kunskaper. Lärare på lågstadiet och mellanstadiet, som använder lärarhandledningarna i högre grad än lärarna på högstadiet, uppger bland annat att lärarhandledningarna stödjer dem i att få med praktiska moment i undervisningen.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken eller andra läromedel i undervisningen.

Av lärarintervjuerna framgår att lärare i förskoleklassen och på lågstadiet ger instruktioner om hur eleverna ska ta sig an läroböcker. Lärare uppger bland annat att de går igenom lärobokens uppbyggnad med eleverna genom att exempelvis visa att det finns register, kapitel och rubriker. En lärare berättar att de går igenom detta varje gång eleverna får en ny lärobok och att eleverna därefter påminns kontinuerligt. Lärarna uppger även att eleverna visar att de är stolta över sina läroböcker, att de tycker om dem och att det är högtidligt att få en ny lärobok. Även på mellanstadiet och högstadiet ger lärare instruktioner om hur eleverna ska navigera i läroböcker och andra läromedel. Lärare går exempelvis igenom läroböckernas struktur och funktion samt informerar om vilka kapitel som eleverna ska få arbeta med. Ett annat exempel är att lärare beskriver symboler som används i läroboken samt låter elever träna på att koppla läroboken till arbetsboken. En lärare beskriver även att hen försöker lyfta fram det roliga i läroböckerna som exempelvis att visa eleverna vilka experiment som finns med. Även elever beskriver i intervju att lärare går igenom läroböckerna och presenterar hur de är uppbyggda. Det framkommer också att lärare bland annat informerar om vilka sidor eleverna ska läsa i läroboken och att det på den digitala arbetsytan finns information om frågor som ska besvaras och var i läroboken eleverna kan finna svaren. Några elever uppger att lärarna även går igenom studieteknik medan några andra elever uttrycker att lärarna tar upp studieteknik alldeles för sällan. Det framkommer också att elevernas upplevelse är att de fick arbeta mer med studieteknik i lägre årskurser och att det skulle behöva lyftas mer på högstadiet.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna i undervisningen använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade efter elevernas förutsättningar och behov.

Lärare från samtliga stadier ger i intervju flera exempel på att eleverna får arbeta med läroböcker och andra läromedel på olika nivåer i flera ämnen. Lärare på lågstadiet berättar exempelvis att läroböcker i såväl svenska som matematik är nivåanpassade vilket gör att det är lätt att anpassa undervisningen efter elevernas behov. Det framkommer också att det inte är så i naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen, vilket gör att anpassningarna blir svårare. Lärares sätt att lösa det på är exempelvis att ställa olika krav på eleverna. Elever som behöver extra utmaningar kan till exempel få klurigare uppgifter i matematiken samt välja svårare uppgifter i det digitala läromedlet som hör till läroboken. Även i intervju med lärare på högstadiet framkommer att läroboken i matematik är nivåanpassad med uppgifter av olika svårighetsgrad. Elever som har

kommit långt i sin kunskapsutveckling tillåts gå vidare till svårare och mer utmanande uppgifter då de gjort några uppgifter på grundnivå. För elever med stödbehov finns lättare läroböcker i matematik som skolan nyligen införskaffat. Det framkommer att anpassningar i engelska exempelvis kan handla om att lärare och elever tillsammans läser en text ur läroboken och sammanfattar den på svenska för att alla elever ska förstå vad den handlar om. En lärare uppger att anpassningar i samhällsorienterande ämnen på högstadiet bland annat sker genom att högpresterande elever får svårare uppgifter, medan elever med stödbehov blir hjälpta av att läraren gör sammanfattningar av lärobokens innehåll. Lärare på mellanstadiet berättar bland annat att elever som behöver kan få skriva rakt i läroboken i stället för att använda ett skrivhäfte och att lärarna anpassar antalet uppgifter utifrån elevernas förmåga. Ett annat exempel är att filmer som förtydligar begrepp används i naturorienterande ämnen och att det finns fördjupande läromedel i matematik. Även eleverna uppger i intervju att matematikboken på högstadiet rymmer olika nivåer. Eleverna uppger också att det finns fördjupningsböcker i matematiken och att elever som behöver utmaningar kan be om svårare texter i svenska och engelska. En elev berättar att elever som behöver stöd i läsningen kan få lyssna på läroböckerna via en digital tjänst.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid, till exempel vid extra studietid som på skolenheten benämns läxhjälp, vid läxor och inför bedömningsuppgifter.

Av intervjuer med lärare framgår att elever på samtliga stadier får använda läroböcker efter lektionstid i alla ämnen. Lärare på lågstadiet och mellanstadiet berättar att de är något striktare kring läroböckerna i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen utifrån att de finns i färre exemplar. Lärarna uppger att ingen elev nekas att ta hem läroböckerna i dessa ämnen, men att lärarna heller inte uppmuntrar eleverna att göra det. På högstadiet uppmanar lärare däremot eleverna att använda läroböckerna utanför undervisningen även i dessa ämnen. Att eleverna har tillgång till samtliga läroböcker utanför lektionstid bekräftas även i intervju med eleverna. Där framkommer också att eleverna tidigare inte kunde använda läroböckerna i samhällsorienterande ämnen efter skoltid för att det inte fanns tillräckligt med läroböcker. Elevrådet lyfte och drev frågan och det resulterade i att skolan införskaffade fler läroböcker och att eleverna numera får använda läroböckerna i samhällsorienterande ämnen utanför lektionstid. Det framgår också av intervjuerna med lärarna och rektorn att skolan erbjuder extra studietid, kallad läxhjälp, och att

eleverna under ordnade former får använda sina läroböcker och andra läromedel även i det sammanhanget.

Lärare i förskoleklass och lågstadiet uppger att läxor exempelvis kan handla om ord- eller lästräning. Instruktioner till vårdnadshavande ges i veckobrevet och kan bland annat innehålla information om strategier för att ta sig an en text i en läsläxa. Lärarna i mellanstadiet ger flera exempel på läxor som ges till eleverna och i naturorienterande ämnen kan en läxa exempelvis handla om att läsa några sidor i läroboken och sedan besvara frågor kring det lästa. Instruktioner till hemarbete eller läxor skriver lärarna på elevernas digitala arbetsyta. Lärarna på högstadiet uppger i sin tur att exempel på hemuppgifter som ges till eleverna kan vara glosträning i engelska eller inläsning inför prov i samhällsorienterande ämnen. Instruktionerna som lärarna ger till eleverna kan bland annat bestå av information om vad eleverna ska göra och vilka sidor som läsas.

Av samtliga lärarintervjuer framgår att lärarna anser att elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid har stor betydelse för lärandet och att de därav uppmanar eleverna till användning ett flertal ämnen. En lärare uppger att elever som uppmanas att läsa på exempelvis inför prov och verkligen gör det uppnår bättre resultat.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervju med rektorn framkommer att medel fördelas utifrån inköp som behöver göras i olika ämnen och årskurser. Budgeten för inköp av läroböcker och andra läromedel är behovsstyrd och lärarna motiverar sina behov och val i dialog med rektorn. Det framgår att skolan successivt har byggt på med läroböcker och andra läromedel de senaste åren och särskilt prioriterat att införskaffa fler läroböcker. Rektorn uppger att hen främjar elevernas tillgång till tryckta läroböcker framför digitala läromedel eftersom skolan har uppmärksammat fördelarna med läroböcker. I intervju med lärare framkommer dock att det saknas läroböcker i teknik både på lågstadiet och högstadiet. Lärare på lågstadiet använder sig av kommunens lärverktyg medan lärare på högstadiet använder sig av kopior och uppgifter från ett arbetsmaterial. Det finns heller ingen lärobok i svenska på högstadiet. I samhällsorienterande och naturorienterande ämnen på högstadiet finns en del äldre läroböcker som utgår från Lgr 11. Enligt lärare förekommer inga faktafel men det förekommer att områden saknas och behöver kompletteras.

I intervju framkommer att rektorn har viss insikt i hur tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel ser ut på skolan och beskriver den som god. Rektorn känner exempelvis till att tillgången och användningen varierar något mellan olika stadier och ämnen, men är samtidigt osäker på om det saknas läroböcker i något ämne.

Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framgår att eleverna på samtliga stadier har tillgång till egna läroböcker i flera ämnen såsom svenska och matematik samt att det finns klassuppsättningar som eleverna får dela på i exempelvis natur- och samhällsorienterande ämnen. Det framgår också att det finns bland annat läroböcker som är utgivna mellan 2011–2020.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

I intervju med rektorn framkommer att arbetslagsledare och förstelärare har en särskild roll att lyfta frågor om läroböcker och andra läromedel i diskussioner med lärare. Det framgår också att det är uttalat på skolan att val och inköp av läroböcker och andra läromedel ska föregås av samtal mellan lärarna. I samtliga intervjuer uppger lärarna att de träffas i olika forum och konstellationer som exempelvis arbetslag eller ämneslag och diskuterar frågor som rör läroböcker och andra läromedel. Lärare på såväl lågstadiet som mellanstadiet beskriver exempelvis hur de kontinuerligt och systematiskt, inom sina stadier, går igenom läroböckerna tillsammans för att se om något nytt behöver införskaffas. Lärarna uppger även att detta sker på uppmaning från rektorn. Lärarna på högstadiet beskriver också att de för kollegiala diskussioner om läroböcker och läromedel med varandra. Dock framkommer att det inte sker lika systematiskt som på låg- och mellanstadiet utan mer i form av spontana diskussioner med ämneskollegor. I samtliga intervjuer ger lärare flera exempel på val eller didaktiska överväganden de gjort gällande läroböcker och andra läromedel. En lärare uppger bland annat att de valt läroböcker i förskoleklass och lågstadiet som bygger på samma pedagogiska metod för språkutveckling som kommunens förskolor arbetar med. Ett annat exempel som en lärare ger är att kunskapsresultaten finns med vid val av läroböcker och att svaga resultat kan leda till diskussion om att byta läroböcker. Lärare uppger att läroböckerna utgår från läroplansmålen, och att de beaktar om extra material tillhör samt att elevernas intresse vägs in. Ytterligare parametrar som kan finnas med vid val är enligt lärare att läroböckerna är

uppdaterade, bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt är nivåanpassade utifrån elevers olika kunskapsnivåer.

I intervjuer med lärare och rektorn samt av dokumentation som begärts in från huvudmannen framkommer också att rektorn ger lärarna stort friutrymme i frågor som rör läroböcker och andra läromedel. Rektorn uttrycker i intervju stor tillit till lärarna då det gäller val och kvalitetssäkring av läroböcker och andra läromedel och ser främst att sin egen roll är att skapa strukturer för lärares arbete kring detta.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del leder ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för att skapa likvärdighet inom skolenheten.

I intervju med såväl lärare som rektorn framkommer att det förs övergripande diskussioner om användningen av läroböcker på skolan. Rektorn uppger exempelvis att det förts en hel del diskussioner om för- och nackdelar med läroböcker och att diskussionerna bidragit till att skolan har satsat på läroböcker för elever i såväl lägre som högre årskurser. Det framgår även att skolan tidigare prioriterat digitala läromedel för elever i äldre åldrar men gått tillbaka till läroböcker efter att skolan uppmärksammat fördelarna. Rektorn berättar att lärarna på skolan samtalar om hur läroböcker och andra läromedel kan stödja elevernas kunskapsutveckling. Exempelvis har de pratat om att det är lättare för många elever att ta till sig kunskapsinnehållet i en lärobok jämfört med digitala läromedel. Läroboken kan bidra till struktur, avgränsning samt underlätta lärandet. Lärarna berättar i intervjuer att de diskuterar hur läroböcker används i varje årskurs. Dessa ämnesvisa samtal sker under lärarkonferenser där alla skolans lärare deltar.

Såväl rektorn som lärare beskriver i intervjuerna hur läroböcker och andra läromedel används i undervisningen på skolenheten för att stärka elevernas läsning och läsförståelse. Rektorn uppger exempelvis att de genom arbetet med språkutvecklande arbetssätt på skolan har pratat om alla lärares del i läsning och läsutveckling. Lärare beskriver hur de aktivt arbetar med olika metoder för läsutveckling på samtliga stadier. Dock framkommer i intervju med rektorn och lärarna att det råder skillnader mellan lärare och ämnen gällande användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen. Lärare uppger i intervju att det inte finns några direkta riktlinjer kring hur läroböcker ska användas på skolan utöver att rektorn förmedlar att det som finns ska användas. Lärare beskriver även att rektorn är trygg i att lärarna vet vad de gör och att lärarna är fria att själva välja hur de använder läroböcker och läromedel i undervisningen förutsatt att de

uppnår goda resultat. I intervju med rektorn framkommer också att rektorn förmedlar till lärarna att läroböcker bör ses som ett komplement i undervisningen.

Vidare framgår av intervju med mellanstadielärarna att det finns en överlämningsmodell på skolan för att skapa struktur i övergången mellan stadier. Dock framgår att den gäller främst undervisning och inte läroböcker. Lärare på lågstadiet berättar i sin tur att de ser ett kunskapsglapp mellan årskurs 3 och 4. Rektorn betonar riskerna med olika läromedel på olika stadier och menar att fler gemensamma samtal behövs för att undvika upprepningar eller luckor i undervisningen.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att lärare i vissa fall utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen, men att det råder skillnader inom skolenheten. Lärarna på lågstadiet uppger exempelvis att arbetslagen analyserar kunskapsresultaten i relation till läroböckerna och om resultaten är låga förs diskussion om vad som saknas i läroböckerna. Lärarna berättar att de uppmanas av rektorn att göra det samt att det sker kontinuerligt. En lärare uppger att hela skolan i nuläget ser över läroböckerna i matematik utifrån låga kunskapsresultat. Även lärarna på mellanstadiet beskriver i intervju att de diskuterar val av läroböcker och andra läromedel i relation till resultat. Däremot uppger mellanstadielärarna att det inte finns någon direkt instruktion från rektorn om att de ska göra det, men att det är underförstått. Lärarna på mellanstadiet berättar också att frihet under ansvar tillämpas på skolan och rektorn visar tillit till att lärarna utvärderar sina läromedel och sin undervisning. Lärarna på högstadiet uppger i sin tur att de för kollegiala samtal av mer informell art om för- och nackdelar med sina läroböcker och läromedel. Det framkommer också att lärarna heller inte utvärderar läroböckerna i relation till kunskapsresultaten lika systematiskt som lärarna på lågstadiet och mellanstadiet.

Av intervju med rektorn framgår att lärarna analyserar sin undervisning inom ramen för arbetslaget och att läromedel kan vara del av det som vägs in i diskussionen om hur undervisningen har fungerat. Rektorn uppger även att det finns en förväntan på lärarna att läromedel ska finnas med i utvärderingen, men att det inte alltid blir så. Förklaringar som ges till det är att det bland annat råder variation mellan lärare hur stor vikt de lägger på läromedel i sin undervisning.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i några ämnen saknar läroböcker och bygger på äldre eller alternativa material. I flera ämnen används föråldrade läroböcker som behöver kompletteras. När läroböcker inte används i undervisningen blir det svårare för eleverna att få struktur och överblick i sina studier. Läroböcker kan vara en gemensam utgångspunkt som gör det lättare att förstå sammanhang, repetera och fördjupa kunskaper. Utan dem riskerar eleverna att tappa orienteringen i stoffet och får svårare att följa en tydlig utveckling i sitt lärande.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få successivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker samt att lärare medvetet arbetar med innehållet i dessa för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna på lågstadiet och högstadiet inte har tillgång till läroböcker i teknik. På högstadiet har eleverna inte tillgång till läroböcker i svenska. Intervjuer med lärare och elever visar att skolan i stället använder andra lärverktyg i dessa ämnen. Rektorn uppger att hen har viss kännedom om hur läroböcker och andra läromedel används på skolan, men är samtidigt osäker på om det helt saknas läroböcker i något ämne.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2025-11-06

⁴ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁵ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁶ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁷ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁸ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁹ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn endast i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med användningen av läroböcker och

⁵ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁶ Prop. 2023/24:21 s. 30

⁷ 1 kap. 9 § skollagen

⁸ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

andra läromedel. Det finns ett visst gemensamt och medvetet arbete kring läroböcker på skolan, men användningen saknar en tydlig röd tråd mellan de olika stadierna. Diskussioner om hur läroböcker används förekommer, men inte strukturerat. Lärare och rektorn har uppmärksammat att det finns glapp mellan stadierna. Det märks bland annat genom att elever ibland saknar nödvändiga kunskaper när de byter stadie.

Genom att rektorn förbättrar förutsättningarna för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn förbättrar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹¹ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att det skiljer sig åt huruvida lärare utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen. Rektorn leder och styr heller inte arbetet på så vis att det sker en systematisk uppföljning, utvärdering eller

¹¹ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

¹² prop. 2023/24:21 s. 27

analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten.

Genom att lärare ges möjlighet att utvärdera läromedlets kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till ett medvetet förhållningssätt och genomtänkta beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.¹³

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Anna-Carin Kostic, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Susanne Lindberg Åkerberg. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Helga Sverrisdóttir och Ewa Mölleryd deltagit.

¹³ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2025-11-06

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁴ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹⁵:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁶

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁷ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁸

¹⁴ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹⁵ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁶ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁹

¹⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Bergvretenskolan den 21 oktober 2025. Besöket genomfördes av utredarna Susanne Lindberg Åkerberg och Helga Sverrisdóttir.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Enköpings kommun med förskoleklass och årskurserna 1–9. På skolenheten går 823 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.